

PAVILÓN

PAVILION

František Demeter
Tomáš Džadoň

HYDROZOA

H2

PAVILÓN

HYDROZOA

Stála expozícia Stana Filka v Stredoslovenskej galérii
Časť druhá: František Demeter & Tomáš Džadoň, PAVILÓN

Stredoslovenská galéria v Banskej Bystrici vlastní rozsiahlu zbierku diel archívnej a projektovej povahy neoavantgardného umelca generácie 60. rokov Stana Filka. Formát trvalej expozície z tejto zbierky HYDROZOA má premenlivú povahu podľa meniaceho sa programu, ktorý v SSG realizujú pozvaní autori v reakcii na Filkovu tvorbu, ktorú komponujú do novej inštalácie, prostredia, jednotlivého diela, alebo vytvárajú autonómne umelecké projekty. Program bol verejnosti sprístupnený úvodnou časťou v novembri 2017.

Ateliér Stana Filka, Snežienková ulica, Bratislava 2005
Stano Filko's studio, Snežienková st., Bratislava 2005

PAVILÓN je rozsiahla miestošpecifická priestorová inštalácia autorskej dvojice Františka Demetera a Tomáša Džadoňa vo foyeri Stredoslovenskej galérie v Bethlenovom dome. Tento primárne prechodový polovýstavňový priestor historického charakteru typu mázhaus s recepciou a nejasne definovanou identitou s mnohými komplikovanými vyústeniami do ulice, dvora a všetkých ďalších podzemných i nadzemných častí budovy poňali autori ako prostredie prvotne inšpirované Filkovým riešením jeho ikonického ateliéru na Snežienkovej ulici pod Kamzikom v Bratislave. Filko tu od polovice 60. rokov skladoval v časových vrstvách svoje rozsiahle dielo, ktoré triedil do farebných priestorov v celkovej totálnej inštalácii s vertikálnym a horizontálnym členením na 5 dimenzií a 12 farieb v poslednej verzii. Postupnými technickými prístavbami či nadstavbami tak z pôvodného priestoru záhradnej chatky expandoval všetkými smermi do okolia, až po prekrytie zvyšku pozemku terasou alebo riešenie strešných konštrukcií s využitím oceľových a hliníkových profilov, plechov a tyčí. Tento konštrukčný materiál mal byť použitý aj v následnom nedokončenom projekte Filkovho halového komplexu Archa vo Veľkej Hradnej pri Trenčíne, ktorý posledných desať rokov svojho života budoval okolo sedliackeho domu starých rodičov, aby absorboval všetky jeho diela na úrovni archívu, dielne, laboratória a inštitútu.

Z pôvodnej inšpirácie expanzívnym princípom DIY technického riešenia Filkových ateliérových a skladových priestorov a ich pralesného princípu prerastania jeden do druhého, vytvorili Demeter a Džadoň v Stredoslovenskej galérii monumentálny priestor, ktorý zvlášť súvisle presahuje i priebežne vracia do pôvodného nesúrodého rámca historických a úžitkových vrstiev vstupnej haly. Typicky exteriérové materiálové poňatie celistvo prechádza do galerijného interiéru od vstupu z ulice k výstupu do dvora; prechádza do samostatných výstavných priestorov, recepcie či toaliet, ale aj odkrytej slepej niky, aby vyúsťilo do stropu, kde pod inak prekrytými lunetami je v ďalšom pláne inštalovaná Filkova práca, viditeľná len z priehľadovej trhliny sprístupnenej rebríkom. Novovytváraný priestor pôvodnú architektúru zastiera, zároveň ju však vo vybraných momentoch choreografie diváka odkrýva a rovnako, ako ju pohlcuje, umožňuje byť ňou absorbovaný. Povrchy napohľad utilitárnej architektúry PAVILÓNu sú vyskladané do zvlášť senzúálnej štruktúry, ktorú sofistikovane vytvára násobené radenie oceľových profilov, presvitánie svetla i pôvodného priestoru prizormi medzi nimi, ako aj odlesky štruktúr inverzne fixovaných líst. Tak vzniká prechod „strieborným“ tunelovitým priestorom, ktorý je prienikom do inej dimenzie – Filkovým „Spirit Univers“, aký preňho reprezentovala 9. strieborná farba 4. dimenzie. V dimenzii času, počas pohybu či zotrvania diváka, sa stáva spojivom časopriestorového fyzického sveta s časopriestorovo neurčeným metafyzicko-ontologickým priestorom.

Mira Keratová

PAVILION

HYDROZOA

Permanent Exposition of Stano Filko in Central Slovakian Gallery
Part Two: František Demeter & Tomáš Džadoň, PAVILION

The Central Slovakian Gallery in Banská Bystrica owns an extensive collection of works of the archival and project character of the neo-avant-garde artist Stano Filko, who belongs to the 1960s generation. The permanent exhibition created from this collection titled HYDROZOA has a varied format in accordance with the changing schedule that the gallery implements based on the invited artists' response toward Filko's work. They compose it into a new installation, environment, individual work, or they create autonomous art projects. The introductory part of the schedule was made available to the public in November 2017.

PAVILION is a large site-specific spatial installation of authors František Demeter and Tomáš Džadoň in the foyer of the Central Slovakian Gallery in Bethlen's House. The artists conceived this semi-exhibition space of maashaus type and of historical character primarily serving as a passageway with a reception and a vaguely defined identity with many complicated outlets leading to the street, backyard and all other underground and above-ground parts of the building as an environment initially inspired by the Filko's solution of his iconic studio on Snežienková Street under Kamzík hill in Bratislava. Since the mid-1960s, Filko stored here his extensive work in time layers, which he sorted totally installed into color spaces vertically and horizontally divided into 5 dimensions and 12 colors in his latest version. He expanded the original garden hut in all directions into the surrounding area by gradual technical extensions. This way he covered the remaining area of the lot by a terrace or by constructing roof structures using steel and aluminum profiles, sheets and bars. This construction material was also to be used in Filko's subsequent unfinished project of hall complex titled ARK in Veľká Hradná, a village near Trenčín. He worked on this project for the last ten years of his life around his grandparents' house to absorb all his works at the archive, workshop, laboratory and institute level.

From the original inspiration by Filko's expansive principle of the DIY technical solution of his studio and storage spaces and their rainforestlike overgrowth principle Demeter and Džadoň created a monumental space in the Central Slovakian Gallery. It is overlapping and simultaneously growing into the original incoherent framework of the historical and utility layers of the entrance hall. Typically exterior material concept transfers into the gallery interior from the street entrance to the backyard; it passes into separate exhibition spaces, reception and toilets, but also exposed empty niche to finish in the ceiling. There under the otherwise covered lunettes is in the next plan installed Filko's work, visible only through a crevice accessible by a ladder. The newly-built space veils the original architecture, but at the same time, in selected moments of the choreography of the viewer it reveals it and just like it swallows it, it also enables us to be absorbed by it. Surfaces of the seemingly utilitarian PAVILION architecture are assembled into a special sensory structure that is sophisticatedly created by multiplicity of steel profiles, the light translucency and also the original space between them as well as the reflections of the inversely fixed slats. This creates a passage through the "silver" tunnel space, which is an entrance into another dimension – Filko's "Spirit Univers", which for him was represented by the 9th silver color of the 4th dimension. In the dimension of time, during the viewer's movement or standing, it becomes a link of a space-time physical world with a space-time undefined metaphysical-ontological space.

Mira Keratová

Stano Filko (1937 – 2015) je slovenský neoavantgardný umelec generácie 60. rokov, známy najmä tvorbou totálnych inštalácií a prostredí. Medzi jeho najznámejšie projekty patria ready-made eventy *Happsoc* od 60. rokov (na prvom z nich spolupracoval s A. Mlynárčikom a Z. Kostrovou) a transcendentálne prostredie *Biely priestor v bielom priestore* od 70. rokov (pôvodne s M. Lakym a J. Zavorským). SSG získala v roku 2015 do svojej zbierky rozsiahlu akvizíciu viac než 700 Filkových diel. Ide o zbierku menších objektov a diel na papieri, ktorá má povahu umeleckého archívu s bádateľským potenciálom. Obsahuje autonómne diela, ako aj dokumentácie Filkových výstavných projektov a mnohých už neexistujúcich alebo priebežne prepracovaných priestorových diel či diel vysvetľujúcich vývoj jeho unikátneho ideologického systému farieb, ktorý vytvoril na vysvetlenie svojho holistického konceptu sveta. Retrospektívna výstava S. Filka z tejto zbierky sa konala v SSG v roku 2017.

František Demeter (1975) študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, kde v súčasnosti pôsobí ako odborný asistent na Katedre maliarstva. V roku 2015 bol finalistom Ceny Oskára Čepana. Medzi jeho výstavy z nedávneho obdobia patria samostatné projekty *Nemám nič* (Galéria ± 0,0, Žilina 2017), *Veľké plátno* (Galéria 19, Bratislava 2017), *Nic než plocha* (Galerie SPZ, Praha 2014), *NIE ÁNO NIE* (Krokus Galéria, Bratislava 2014) a ďalšie skupinové výstavy doma a v zahraničí.

Tomáš Džadoň (1981) študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, na Technickej univerzite Koszalin v Poľsku, Umeleckom inštitúte v Kankaanpää vo Finsku a Akadémii výtvarných umení v Prahe, kde v súčasnosti pôsobí ako asistent v Ateliéri hostujúciho umelca. V roku 2012 získal Cenu Nadácie Tatra banky za umenie v kategórii Mladý tvorca. V roku 2009 bol finalistom českej Ceny Jindřicha Chalupického a slovenskej Ceny Oskára Čepana. Medzi jeho výstavy z nedávneho obdobia patria samostatné projekty *Ideálne spoluvlastníctvo Tomáša Džadoňa* (Krokus Galéria, Bratislava 2017), *Džadoňova vila* (Moravská galéria, Brno 2017), *Pamätník ľudovej architektúry* (sidisko Dargovských hrdinov, Košice 2013-16) a iné skupinové výstavy doma a v zahraničí.

Stano Filko (1937 – 2015) is a Slovak neo-avant-garde artist of the 1960s, known mainly for the creation of total installations and environments. His best-known projects include the ready-made events *Happsoc* from the 1960s (on the first one co-operated with A. Mlynárčik and Z. Kostrová) and the transcendental environment *White Space in the White Space* from the 1970s (originally with M. Laky and J. Zavorský). In 2015, the Central Slovakian Gallery acquired into its collection an extensive acquisition of more than 700 Filko's works. This is a collection of smaller objects and works on paper, which has a nature of an artistic archive with a research potential. It contains autonomous works as well as documentation of Filko's exhibition projects and many now non-existent or continuously reworked spatial works or works explaining the development of his unique ideological color system that he created to explain his holistic concept of the world. A retrospective exhibition of S. Filko with the works from this collection was held in the Central Slovakian Gallery in 2017.

František Demeter (1975) studied at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava, where he currently works as an assistant professor at the Department of Painting. In 2015 he was a finalist of the Oskár Čepan Award. His recent exhibitions include *I Have Nothing* (Nemám nič, Galéria ± 0,0, Žilina 2017), *Large canvas* (Veľké plátno, Galéria 19, Bratislava 2017), *Nothing but the plane* (Nic než plocha, Galerie SPZ, Prague 2014), *NO YES NO* (NIE ÁNO NIE, Krokus Gallery, Bratislava 2014) and other group exhibitions at home and abroad.

Tomáš Džadoň (1981) studied at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava, Koszalin University of Technology in Poland, the Art Institute in Kankaanpää in Finland and the Academy of Fine Arts in Prague, where he currently works as an assistant at the Studio of the visiting artist. In 2012, he won the Tatra bank Foundation Prize for Art in the Young Artist category. In 2009 he was a finalist of the Czech Jindřich Chalupický Award and the Slovak Oskár Čepan Award. His recent exhibitions include solo projects *Ideal co-ownership of Tomáš Džadoň* (Ideálne spoluvlastníctvo Tomáša Džadoňa, Krokus Gallery, Bratislava 2017), *Džadoň's villa* (Džadoňova vila, Moravian Gallery, Brno 2017), *Memorial of Folk Architecture* (Pamätník ľudovej architektúry, housing estate Dargovských hrdinov, Košice 2013-16) and other group exhibitions at home and abroad.

HYDROZOA

Stála expozícia Stana Filka v Stredoslovenskej galérii
Permanent Exposition of Stano Filko in Central Slovakian Gallery

Časť druhá: František Demeter & Tomáš Džadoň, PAVILÓN
Part Two: František Demeter & Tomáš Džadoň, PAVILION

Kurátorka / Curator Mira Keratová
Umelci / Artists František Demeter, Tomáš Džadoň
Miesto / Place SSG, Bethlenov dom / Bethlen's House, Dolná 8, Banská Bystrica
Trvanie 27. jún 2018 – 30. jún 2019 / Duration June 27, 2018 – June 30, 2019

Editorka, text / Editor, Text Mira Keratová
Fotografie / Photographs Ján Kekeli
Fotografie (Filko's ateliér) / Photographs (Filko's studio) Juraj Bartoš
Anglický preklad / English Translation Roman Schwartz
Jazykové korektúry / Proofreading Mirka Valová
Vydavateľ / Publisher Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica
Tlač / Print i+i print, Bratislava
Náklad / Edition 200
Tlačené v EU / Printed in the EU

© 2018 Stredoslovenská galéria, autori a majitelia diel. Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť použitá, uchovaná pre neskoršie rešerše, šírená žiadnou formou alebo elektronickým, mechanickým, fotografickým či iným spôsobom bez predošlého písomného súhlasu majiteľov autorských práv.

© 2018 Central Slovakian Gallery, authors and owners of the artworks. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, for any purpose, without obtaining the prior written permission from copyright owners.

Kontakt / Contact
Stredoslovenská galéria
Dolná 8, Banská Bystrica 975 90
Slovenská republika

www.ssgbb.sk

Stredoslovenská
galéria

BANSKOBYSTRICKÝ
SAMOSPRAVNÝ KRAJ

Zriaďovateľom Stredoslovenskej galérie je Banskobystrický samosprávny kraj. / The grantor of Central Slovakian Gallery is Banská Bystrica Self-Governing Region.

u. fond
na podporu
umenia

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. / Supported from the public funds provided by Slovak Arts Council.

František Demeter
Tomáš Džadoň

HYDROZOA

H2